

lechting van deze onrechtvaardige bedrijfstoevoeging in het et uitzicht op

king maken. Dat onze man niet leedwezen is voorwaardelijk erontwaardigd tegevoel dreigzaam op, als onrecht van geringe, al het revolutionair zucht verdweoedig zijn gepreis gegaan, rug. Dat is ontscherp geonden anderen loonsverminderevenredig, 1918 en 1919, dat toen de... nu volgt malaise! Dan denken niet dien God ons

oud. Twee- van. De V. U. en deze met

gebroken. tial-democratie. De Nieuw- god. Het ging Verbond. De mblik is sym- lie en socia- n stem moe- hun naaste f niet genoeg blad in leven it althans bij hun geestver- vijderden zin) lande bewij- aarne demon- s go") gaarne Spelbreker", lligieuze amar- oo blijkt op- deze kringen wil, dan dat deze verhel- al is het na- te fiasco van sme koppelen beteekent, als ording. Het gen erf terug- n haat, heeft het bombar- distisch blad ouden moest, taak te zwak k gaat altijd

moet, vliet, sk.

steurende ramen. an stemmen ad der Her- (den Room- en geval een krijen, ook esfeld, of n uit zou wat geschil- ie niets met ken hebben. n al is ons otestantsche- geven, voor- et aan pro- teurende slijdenis om- der ramen". Men moet her te werk in het licht, eggen heeft, leuren, ook rondom en el beginsel; ust-verdeeld- christendom.

HILDER.

De copie staat

doet beleven, eischt versobering. Mits het loon niet verkort worde — d.w.z. aan een rechtmatig loon niet worde tekort gedaan, en mits de arbeidsduur, die m.i. te kort is, als een algemeene maatstaf van acht uur wordt aangelegd, niet overdreden wordt tot de slavernij van vroeger.

Een tweede punt is de teruggang in het C. N. V. zelf.

In de vakbeweging van alle richtingen is dit ledenverlies te merken.

Vanaf April 1920 is het ledental der vakcentrales teruggelopen met 145,655 personen, een getal, dat te denken geeft. En ook het C. N. V. is aan deze malaise niet ontkomen. Wel is zijn verlies het kleinste (18,55 pct. tegen 56,61 bij het N. A. S., 23,32 bij het N. V. V. en 22,53 bij het R. K. V.), maar het heeft toch in nog geen drie jaren tijds 14.235 leden verloren. En dat in een tijd, waarin de behoefte aan een krachtige christelijke vakactie sterker dan ooit gevoeld wordt, en we noodig hebben een breede, in de kracht Gods strijdende schare, „die, zoo schrijft het verslag, voor de rechten van den arbeidersstand kan opkomen en die rechten veroveren of verdedigen, maar die anderzijds zich met kracht zal blijven verzetten tegen elk revolutionair streven, tegen de beginselen van het socialisme en bolsjewisme.

Wij hebben als Christelijke Vakbeweging een groote en verantwoordelijke taak. Daarom moet de teruggang in ledental betreurd worden en moet er naar gestreefd, verderen teruggang te stuiten en dien om te zetten in vooruitgang.

Wij verdoozen de feiten niet. Wij moeten constateeren, dat ook een belangrijk deel der Christelijk-georganiseerden het vaandel ontrouw is geworden.

Toch is er voorshands geen reden tot pessimisme. De achteruitgang was tot dusver in geen geval onrustbarend.

Wij vergeten zoo licht, dat we het oorlogsjaar 1914 ingingen met 11 duizend en 23 leden en dat op 1 Januari 1918 het ledental van het C. N. V. nog slechts bedroeg 28.768. Nu, op 1 Januari 1923, een ledental van 62.521 te hebben, beteekent dat we, ondanks den teruggang, nog van belangrijke winst kunnen gewagen. In de eerste jaren na den oorlog is het ledental ook buitengewoon, eigenlijk onnatuurlijk, gestegen. In twee jaar tijds toen een vooruitgang met 40.000 leden. Het kan

niet anders, daarbij was ook een zoom, die na korter of langer tijd zou afvallen.

Verontrustend is de achteruitgang dus niet. Wel echter zoo, dat het zaak is, er op te letten, en met moed en bezieling den propaganda-arbeid voor de Christelijke Vakbeweging voort te zetten.

Werken, zoolang het dag is. Werken, zoolang God ons het leven geeft. Werken, tot God de Heere ons aflost van onzen post.

Het verslag laat, bij alle gedruktheid, nog niet den moed zinken.

Mij komt het voor, dat er voor moedeloosheid ook geen reden is.

Zeker, het ledenverlies is eenzijdig jammer, maar enkele dingen mogen niet worden vergeten. In de eerste plaats moet wel onder oogen worden gezien, dat bij den grooten groei in 1918 en 1919 tal van elementen zich binnengedrongen hebben, die eigenlijk bij ons niet thuishooren, en wier heengaan geen droefheid kan veroorzaken. En ten tweede ligt onze kracht doorgaans niet in de massa. Met een Gideonsbende verslaat de Heere de Midemieten. Wij hebben voor onze kleinheid niet beducht te zijn, doch zelfs naar het voorbeeld van onzen Heiland de deuren open te zetten en te vragen: wilt gijlieden ook niet heengaan? Ge moet blijven, graag of heelemaal niet. Laat de crisis maar komen, een keurvel blijft er over, dat in Gods kracht zich trouw om het vaandel vereenigt, en kloeke daden doet.

Hierbij wil ik het laten.

Er zou nog veel te schrijven zijn b.v. over de arbeidersbeweging en de zending, welk verband mij nog slechts naar een kant duidelijk is, n.l. naar deze zijde, waarin de arbeidersbeweging de zending kan steunen in haar sociaal werk. De andere kant, dat de arbeidersverenigingen etc. moeten medewerken tot vermeerdering van zendingskennis en versterking van de zendingsliefde blijft mij een groot vraagteeken. Dat is het werk der sociale organisaties NIET. Zij hebben met de zending niets te maken, dan alleen op het punt van den sociaal arbeid in de zending. Het andere moeten zij aan de kerk of aan de zendingsstudiekringen overlaten. En ten tweede onderstreep ik nog eens deze conclusie over de jeugdorganisatie: ons standpunt is nog steeds, dat wij als christelijk-sociale beweging geen

de Parkzaal op hem als ooggetuige had gemaakt, en liet hij een nadrukkelijk protest ertegen hooren, dat in veler geest en uit veler naam was gesteld.

Te noodiger achtte Professor Rutgers zulk een protest, omdat deze voorstelling, die nu eenmaal niet anders was dan een „openbare vernakelijkheid", niet slechts als alleszins geoorloofd werd voorgesteld, maar ook als bijzonder aanbevelenswaardig om door Christenen te worden nagevolgd; als een zeer uitnemend, ja misschien het beste middel, om de drankzonde te bestrijden; om het volk van kroegen en koffiehuisen verwijderd te houden; om op jongelieden een goeden invloed te oefenen; om terug te houden van andere openbare vernakelijkheden, die maar al te dikwijls zedenkwetsend zijn; enz.

Nu geloofde Professor Rutgers wel niet, dat het hier te lande reeds zoo spoedig tot navolging zou komen; want hij twijfelde hard, of er in ons gansche land wel een vijftal Christelijke mannen zouden zijn, die op zulk een wijze voor het volk wilden optreden. Maar al was er voor geheele navolging nu voorreest nog geen nood, het gold hier een beginsel, dat ook op andere wijze doorwerkte. En wie nu overtuigd was, dat dat beginsel niet christelijk is, en dat zijn toepassing niet iets goeds, maar integendeel veel kwaads zou uitwerken, die moest er z.i. dan ook des te meer tegen opkomen, wanneer het niet slechts door geaccrediteerde en ernstige mannen werd voorgestaan, maar wanneer het door deze ook werd aanbevolen als bijzonder christelijk en als rijk aan goede gevolgen.

Op zichzelf, zoo schreef Prof. Rutgers, kan natuurlijk zulk een protest niet meer doen dan waarschuwen. Om andersdenkenden zoo mogelijk te overtuigen, moet de gansche zaak principieel worden toegelicht en behandeld; waarbij dan uit den aard der zaak allerlei vragen ter sprake komen; als b.v. wat de apostelen onzes Heeren in gelijksoortige omstandigheden en ter bestrijding van gelijksoortige volkszonden hebben aangeraden en gedaan; wat er in de Christelijke Kerk vóór en tegen de niet-zedenkwetsende openbare vernakelijkheden al zoo in het midden is gebracht; of een Christen ook beproeven mag, met neutrale middelen heersche zonden te bestrijden, en of niet, zelfs wanneer die pogingen gelukten, aan de eene zijde meer zou verloren worden, dan men aan de andere zijde gewonnen had; of niet soms het middel, dat misschien een enkel jongeling van verkeerde gezelschappen afrekt, bij een tienmaal grooter aantal de uitwerking heeft, dat zij van een ernstige levensbeschouwing tot geheelen wereldzin komen; en nog veel meer andere even gewichtige vragen.

Professor Rutgers noemde die hier slechts, en liet de behandeling daarvan geheel over aan de redactie van De Standaard, die ze reeds had toegezegd.

eigen jeugdorganisatie moeten oprichten (blz. 132). Wanneer aan dit standpunt maar met kracht wordt vastgehouden, is het mogelijk, dat de christelijk-sociale actie van den christelijken jeugdarbeid nog rijke vruchten plukt.

En vooris... God zegene ons vakverbond. Dit verslag is een welsprekend getuigenis voor zijn bestaansrecht.

Het C. N. V. werke nog vele jaren mede tot herstel van den waarachtigen sociaal-vrede.

K. D.

WIJSBEGEERTE.

In de school der wijsbegeerte.

Hegel en de slang.

Hegel's leer is een sprekend voorbeeld van de eigenmachtigheid en eigengerechtigheid der wijsbegeerte, die zich boven den godsdienst verheft. De kerk in de middeleeuwen deed verkeerd door de filosofie tot een ancilla (slavin) van de theologie te maken.

Maar deze fout is een klein vergissinkje in vergelijking met hetgeen de grootvorsten der moderne, idealistische, wijsbegeerte durven doen: de theologie maken tot „bedeelde" van de diakonie in den wijsgeerigen tempel.

Misschien doen we zijne filosofische majesteit, Hegel, een weinig onrecht met deze vergelijking, want hij heeft aan de religie nog wat anders willen geven dan een aalmoes, namelijk het respect van zijn hart en de glorie van zijn verstand.

Welnu, laat ons dan zoo zeggen: de idealistische wijsbegeerte heeft met de christelijke theologie een huwelijk (het reeds bekende: mariage de raison) aangegaan, waarin de filosofie het „hoofd" en de theologie de onderdanige Sara is, die met nederige fluitsteringen haar man noemt: mijn Heer!

Wij zijn zeker, met dit beeld aan Hegel geen onrecht te doen.

Maar dan staat ook vast, dat hij het christendom wel onrecht aangedaan heeft, temeer daar hij zijn meest grootsche ideeën op het christendom heeft buitgemaakt.

Of is dit niet een puur christelijk denkbeeld, den grond van al het bestaande Geest te noemen? „God is een Geest".

En de gedachte van de ontwikkeling van het

In De Standaard verscheen dan ook gedurende de maanden December, Januari en Februari een schitterende serie van 15 artikelen over Publiek Vermaak.

I. (15 Dec.). De bespreking wordt ingeleid met een herinnering aan twee uitersten op dit gebied: Pruisen's Koning, de oude Fritz, die den vromen Professor Francke gelastte in persoon een komedievoorstelling bij te wonen, en Tertulliaan, die in overspannen akosmisme een jong meisje verloren achtte, omdat ze éénmaal het theater had bezocht.

Tusschen die beide uitersten in plaatst Dr. Kuyper Luther en Calvin, elk met eigen gedachte, waarin een eigen levensrichting zich uitsprak. Luther, de levenslustige, die het verkeerd noemde komedieschuw te worden, enkel omdat er af en toe min-kuische dingen en gemeenheden gezegd worden. En Calvin, die te Genève eerst onder zekere voorwaarde de opvoering van een publiek comediestuk op stadskosten toeliet, maar daarna van de stadsregering gedaan kreeg, dat voortaan geen opvoeringen op het territoire van Genève zouden worden gedoogd.

Dit verbod bleef ongestoord te Genève tot in 1758 bestaan, toen de Encyclopaedist d'Alembert het poogde te ridiculiseeren en voor vroolijker levensopvatting in Genève plaats zocht.

En wie, wie is toen de man geweest, die Calvijn's opinie te Genève met kracht van taal bepleitte? Niemand minder dan Jean Jacques Rousseau, die in een opzettelijk geschrift de verderfelijke gevolgen van het publiek vermaak uit staatkundig, zedelijk, hygienisch en staathuishoudkundig oogpunt aantoonde.

Zelfs Rousseau was door den zedelijken ernst van Calvijn's stichting aangegrepen.

En nu, in 1880, wat vernemen we nu?

Dit, dat de heer Tophel, een te Genève zeer geacht prediker, juist dezor dagen een keurig boekje uitgaf, getiteld: Les limites de la liberté Chrétienne, waarvan oetlang een Hollandische vertaling het licht zal zien, en waarin, onder het ernstigst protest tegen het aflaten van de Puriteinsche zeden en het wijken voor het publiek vermaak, de hoogst interessante mededeeling is ingeschoven, dat nu zelfs in het ganscheijdel liberaliseerde Genève onbewaat de geest van Calvijn nog derwijs machtig nawerkt, dat het bezoeken van publieke vermaken er nog altijd als min-fatsoenlijk geldt onder de gezeten burgerij.

Deze historische herinneringen laat Dr. Kuyper voorafgaan, deels omdat ze wel zoo karakteristiek zijn als heel het optreden der Engelsche klokken-spelers; deels ook, omdat de richtingen, die in de kwestie van het publiek vermaak elkaar kruisen, door het publiek veel beter in zulk een historisch trek gevat worden, dan in het meest juiste betoog.